

Redacteur ESB

e.niesten@sdu.nl

Semi-bestuurders

Onlangs verscheen een derde advies van de Commissie Dijkstal over beloningen van bestuurders. Naast eerdere adviezen over de salarissen van politici en van bestuurders in de publieke sector, werd nu een advies gegeven over de beloningen in de semi-publieke sector. De Commissie concludeerde dat de bestuurders van universiteiten, hogescholen, omroepen, de kunstensector en waterleidingbedrijven niet meer mogen verdienen dan de minister-president. Bestuurders in andere semi-publieke sectoren, zoals van de energiebedrijven, woningcorporatiesw, ziekenhuizen en vervoersondernemingen mogen in de toekomst wel meer verdienen dan de Balkenende-norm van 171 duizend euro. Zij moeten echter wel de beloningen openbaar maken. Dit onderscheid tussen de verschillende bestuurders is gebaseerd op ideeën over hoe publiek het werk is in de verschillende semi-publieke sectoren: hoe publieker het werk, hoe strenger het advies. Maar hoe moet publiek gedefinieerd worden? De adviezen van de Commissie bieden hier niet genoeg duidelijkheid over. Daar komt nog eens bij dat in veel van deze semi-publieke sectoren door de overheid geleidelijk concurrentie wordt geïntroduceerd. De recente adviezen van de Commissie Dijkstal kunnen deze transitie naar competitieve sectoren belemmeren.

De definitie over de mate van publiek werk kan gebaseerd zijn op de taken die de verschillende sectoren uitvoeren, en dus in hoeverre zij hiermee het publiek belang dienen. Dit onderscheid lijkt de Commissie niet gekozen te hebben, tenzij men een groter publiek belang hecht aan kunst boven gezondheidszorg, of een keuze kan maken tussen water of elektriciteit. Het verschil tussen meer en minder publiek kan ook gebaseerd zijn op het eigendom van de bedrijven. Dit verklaart echter niet waarom er geen grenzen zitten aan de salarissen van bestuurders van de energiebedrijven, daar de elektriciteitsnetwerken van Nuon, Essent en Eneco in handen zijn van provinciale en lokale overheden. Een derde mogelijkheid is dat meer of minder publiek verwijst naar de aanwezigheid van

concurrentie in de verschillende sectoren. In een toelichting op het advies, dat als titel Normeren en Waarderen heeft meegekregen, stelde Hans Dijkstal namelijk dat energiebedrijven in een commerciële en concurrerende markt moeten opereren, en dat je dan als overheid deze salarissen niet kunt normeren. Op basis van dit onderscheid is de Commissie niet consistent met de kabinetsintenties. Volgens het advies moet het onderwijs zich wel aan de Balkenende-norm gaan houden, terwijl eerder door de regering werd aangekondigd dat de academie wereldwijd moet concurreren (NRC, 3 september). Bij de opening van het academisch jaar op 3 september van de Wageningen Universiteit verwees Balkenende weer naar de VOC-mentaliteit, en kritiseerde de mentaliteit van middelmatigheid en de houding van studenten die in twee van de drie gevallen genoeg nemen met een zes min. Nederland moet ondernemender, innovatiever en concurrerder worden. Dit geldt naast de ondernemers volgens Balkenende ook voor de studenten en universiteiten. Tijdens de opening van het academisch jaar van de Universiteit Utrecht zei minister Plasterk van OCW dat de universiteiten met elkaar gaan concurreren om het onderzoeksgeld. Eerder werd al bekend dat hij honderd miljoen euro weghaalt uit de basisfinanciering van universiteiten. Promovendi moeten voortaan zelf concurreren om dat geld via subsidieaanvragen bij de NWO.

Het instellen van een salarisplafond als de Balkenende-norm kan de verandering van het wetenschappelijk onderwijs naar een internationaal competitieve sector verhinderen. Net zoals de energiebedrijven concurreren voor de energieconsument, concurreren de universiteiten voor onderzoeksgeld en studenten. Het product waarmee de concurrentie aangegaan wordt is niet elektriciteit of gas, maar onderwijs dat gegeven wordt door hoogleraren, universitair docenten en promovendi. Hoewel het in de adviezen van de Commissie Dijkstal officieel gaat over de salarissen en beloningen van bestuurders, gaat het in feite over de beloningen in de hele organisatie. Zoals Flip de Kam stelde in de NRC van 8 september: "in elke organisatie staan bestuurders in de salariele pikorde bovenaan. Een salarisplafond van honderdzeventigduizend euro geldt dus niet alleen voor bestuurders, maar feitelijk voor het gehele overheidsapparaat". Met de toepassing van de Balkenende-norm wordt dus een prijsplafond ingesteld voor het product onderwijs, en tevens voor onderzoek. Een prijsplafond in een concurrerende sector kan innovatie en investeringen in de kwaliteit van het product, en zelfs de concurrentie belemmeren. Minister Plasterk van OCW wil beiden; hij wil concurrentie introduceren in het wetenschappelijk onderwijs, en de kwaliteit van het bacheloronderwijs verbeteren. Dit laatste wil hij onder andere bereiken door hoogleraren van internationale naam en faam voor de collegezaal te zetten. Hier past geen door de overheid gesteld beloningenplafond bij.